

Ian McEwan: Den uskyldige. Roman. (The Innocent. London: Random House 1990). København: Gyldendal 2002. 266 sider. ISBN: 87-02-01121-2 (pb). Pris: 99 kr.

Berlin danner rammen for denne koldkrigsroman, der allerede er blevet en moderne klassiker. Ian McEwan manipulerer læseren fra en let gabende tilstand af litterær interesse for hans fine sprogbeherskelse til en tilstand af stakåndet hurtiglæsning, når sex, mord og kontrapionage sætter gang i plottet. Hovedpersonen, Leonard Marnham, ankommer som uerfaren, nyuddannet elektriker til Berlin kort efter anden verdenskrigs afslutning for at arbejde på et ikke nøjere defineret projekt for den britiske regering. Snart befinder han sig i en tunnel, som briterne og amerikanerne i fællesskab graver ind under den russiske sektor for at aflytte deres telefonledninger. Jordan begynder på flere måder at skride under Leonard's fødder. Arbejdet med kontrapionage rækker ved moralske principper, som han ellers anser for grundlæggende for hans egen konstitution som et kultiveret menneske – ikke mindst da han møder en fraskilt tysk kvinde, Maria, og indleder et forhold til hende og dermed må prøve kræfter med rollen som førsteelsker.

Hvilket portræt tegner McEwan her af Berlin? Romanen navigerer mellem flere forskellige spændingsfelter: moral og hykleri, krig og kærlighed, storpolitik og kontrapionage – men Berlin er mere end en dramatisk sort-hvid kulisse for skæbnens trakasserier på Leonard's bekostning. Berlin er koldkrigstidens mentale landskab, den delte by i det delte Europa. Dette menneskeskabte landskab, engang så stolt et centrum for tyske ambitioner om storhed og nu kort efter krigen en udbombet ruinhob med gabende tomme huller, repræsenterer i romanen den skueplads, hvorom Shakespeares lakoniske Iago siger, „Hele verden er en scene, og alle mænd og kvinder kun skuespillere“. På denne scene, koldkrigstidens Berlin, må man kende spillets regler.

Leonard tror, at han kommer til Berlin for at udrette store ting og for med engelsk overlegenhed at diktere, hvordan Berlin atter skal genopbygges uden nogensinde igen at kunne udgøre en trussel mod freden. I stedet kommer byen til ham, overmander ham, korrumpere hans moral og – dette er McEwans mesterligt pikareske twist – sætter narre-

hatten på Leonard, så han mod sin vilje ender med at spille en rolle, som han til enhver tid ville have forkastet hjemme i Tottenham. Han ender med at vandre rundt i Berlin med værende arme, bærende på to kufferter indeholdende det sønderdelte (symbolikken her er til at tage og føle på) lig af den eneste tysker på nær Maria, han rigtigt lærer at kende, den fordrukne eksnazisoldat Otto. Alle vegne spænder skæbnen ben for Leonard's forsøg på at slippe af med denne ubehagelige byrde (et ikke helt ukendt fænomen for den engelske nationalpsyke og dens bryderier med „den hvide mands byrde“). Til sidst bliver han nødt til at tage affære og spille med for at skjule sin udåd. Men når han spiller med, er han samtidig nødt til at forråde andre.

Leonard er ikke spionen, der kom ind fra kulden. Han er en brik i et spil, hvor han først, da det er for sent, opdager, at andre manipulerer ham gennem Berlins afkridtede sektioner som en naiv bonde i et storpolitisk skakspil. Berlin repræsenterer derfor ikke blot det fysiske bylandskab, hvis velkendte vartegn (Unter den Linden, Hotel am Zoo osv.) vi har lært at associere med dele af efterkrigstidens historiske holdepunkter. I *Den uskyldige* bliver Berlin en måde at tænke på, en strategi, en matrix for koldkrigstiden – en skueplads, som Shakespeares Iago siger, hvor „alle kender deres udgange og indgange“. Og hvor Leonard må lære at finde stikordet.

Den uskyldige blev filmatiseret af Miramax Home Entertainment i 1993. Instruktør: John Schlesinger. Medvirkende: Anthony Hopkins, Isabella Rossellini, Campbell Scott m.fl.

*Kirsten Møllegaard
University of Hawaii at Manoa
Honolulu, Hawaii*

Anne Ring Petersen: Storbyens billeder. Fra industrialisme til informationsalder. København: Museum Tusulanums Forlag 2002. 363 sider. ISBN 87-7289-800-3. Pris: 398 kr.

I efteråret 1993 blev der på Institut for Litteraturvidenskab ved Københavns Universitet etableret et Center for Urbanitet & Æstetik, et femårigt forskningsprogram finansieret af